JMC vLearning
"your virtual learning partner"

පෙරසැරි පිරිවැයකරණය

AAT අදියර III
MAF - කළමනාකරණ ගිණුම්කරණය හා මූල්‍ය
Pack 01

උපුල් අබේසූරිය
B.Sc. (B.Admin) Sp., FCA, FCMA

JMC ජයසේකර කළමනාකරණ මධ්‍යස්ථානය JAYASEKERA MANAGEMENT CENTRE (PVT) LTD Estd. 1972

JMC Jayasekera Management Centre (Pvt) Ltd
Pioneers in Professional Education
65/2A, Chittampalam Gardiner Mawatha, Colombo 02 | T: +94 112 430451 | E: info@jmc.lk | F: +94 115 377917

පරිච්ඡේදය 3

පෙරසැරි පිරිවැයකරණය
Process Costing

මෙය අඛණ්ඩ මෙහෙයුම් පිරිවැයකරණයට අයත් එක් පිරිවැයකරණ ක්‍රමයකි. අඛණ්ඩ නිෂ්පාදන මෙහෙයුමක් තුළින්, එක සමාන අයිතම් මහා පරිමාණ වශයෙන් නිෂ්පාදනය කරන ආයතන විසින් පෙරසැරි පිරිවැයකරණය භාවිත කරයි. මෙම නිෂ්පාදන මෙහෙයුම තුළ පෙරසැරි නැතහොත් ක්‍රියාවලීන් කීපයක් ඇතුලත් විය හැක. මෙහිදී නිෂ්පාදන ලෙස නිමවීමට, අමුද්‍රව්‍ය හා අනෙකුත් යෙදවුම් වලට පෙරසැරි දෙකක් හෝ කීපයක් පසු කිරීමට සිදුවේ. නිදසුන් ලෙස, ඇඟළුම්, සබන්, බිස්කට්, තීන්ත, සිමෙන්ති, රසායන ද්‍රව්‍ය, බෙහෙත් වර්ග, පුවත් පත්, විදුලි උපකරණ මෙන්ම තෙල් පිරිපහදුව, කිරි ආශ්‍රිත නිෂ්පාදන වැනි කර්මාන්ත වල නියැලුනු සමාගම් මෙම පිරිවැයකරණ ක්‍රමය භාවිත කරයි. ඇඟළුම් කම්හලකට සම්බන්ධ පෙරසැරි ක්‍රියාත්මක වන ආකාරය, පහත රූපය මගින් ඉදිරිපත් කර ඇත.

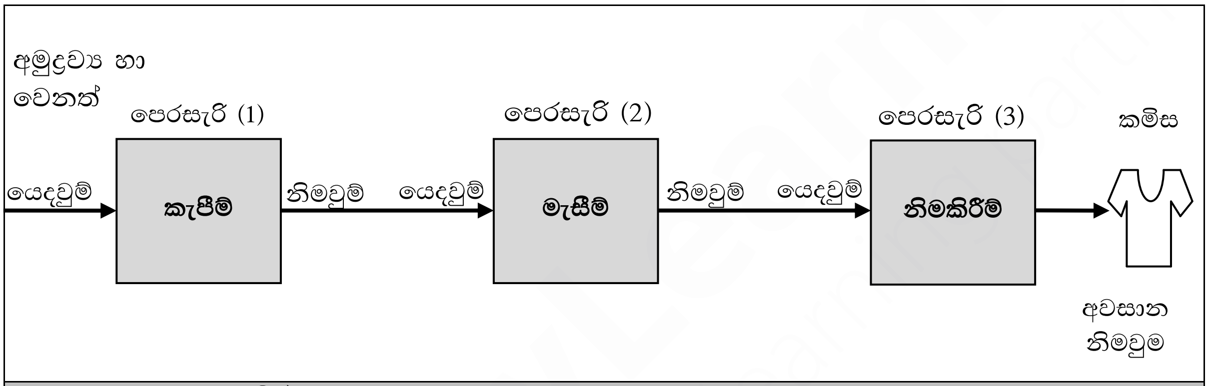

ඇඟළුම් කම්හලක නිෂ්පාදන මෙහෙයුම

ඉහත රූපය මගින් ඉදිරිපත් කර ඇති පරිදි භාණ්ඩය නිමවන තුරු එක් පෙරසැරියක නිමවුම, ඊළඟ පෙරසැරියෙහි යෙදවුම (මූලික අමුද්‍රව්‍ය) වේ. මේ ආකාරයට ගමන් කර, අවසාන පෙරසැරිය තුළින් අවසාන නිමවුම පිටතට පැමිණේ.

කාර්යය පිරිවැයකරණය හා පෙරසැරි පිරිවැයකරණය සැසඳීම

Job Costing Vs. Process Costing

කාර්යය පිරිවැයකරණය	පෙරසැරි පිරිවැයකරණය
(1) ගණුදෙනුකරුවෙකුගේ විශේෂ ඇනවුමක් මත නිෂ්පාදනය සිදු වේ.	(1) ඉල්ලුමක් අපේක්ෂාවෙන් අඛණ්ඩ මෙහෙයුමක් තුළින් නිෂ්පාදනය සිදුවේ.
(2) නිෂ්පාදන එකිනෙකට වෙනස් වේ. (Unique products)	(2) නිෂ්පාදන සෑම අතින්ම සමාන වේ. (Uniform products)
(3) කෙරීගෙන යන වැඩ තිබීමට හෝ නොතිබීමට ඉඩ තිබේ.	(3) කාලපරිච්ඡේදයේ ආරම්භයේදී හෝ අවසානයේදී කෙරීගෙන යන වැඩ පවතී.
(4) ඒ ඒ කාර්යය සඳහා පිරිවැය එක් රැස් කෙරේ.	(4) ඒ ඒ පෙරසැරිය සඳහා පිරිවැය එක්රැස් කෙරේ.
(5) ඒ ඒ කාර්යයේ පිරිවැය වෙන වෙනම ගණනය කළ යුතුය.	(5) සමස්ථයක් ලෙස පෙරසැරිය සඳහා වූ පිරිවැය ගණනය කෙරේ.
(6) ඒ ඒ කාර්යයේ පිරිවැය වෙන වෙනම ගණනය කළ යුතු නිසා, වැඩ අධික වේ.	(6) සමස්ථයක් ලෙස ගණනය කරන හෙයින් වැඩ අවම වේ.
(7) ව්‍යාපාරික ස්ථානයේදී හෝ ගණුදෙනුකරුගේ ස්ථානයේදී කාර්යය ඉටුකිරීම සිදු වේ.	(7) සමාගමේ පරිශ්‍රයේදී පමණක් සිදු කෙරේ.

පෙරසැරියක් තුළ අපතයන් හා ලාභ (Losses and gains in process)

ද්‍රව්‍ය පෙරසැරියට යොමුකළ විට, එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඒවායේ ප්‍රමාණය හෝ බර වැඩිවීම හෝ අඩුවීම සිදු වේ.

සාමාන්‍ය අපතය (Normal Losses)

යෙදවුම් කරන අමුද්‍රව්‍ය වල හෝ පෙරසැරියෙහි ස්වභාවය මත, ඇතැම් අපතයන් ආවේණික හා වැලැක්විය නොහැකි වේ. මෙම අපතය, සාමාන්‍ය අපතය හෙවත් සාමාන්‍ය නාස්ථිය ලෙස හැඳින්වේ. සාමාන්‍ය තත්වයන් තුළ මෙම අපතයන් බලාපොරොත්තු වේ. එනම්, කළමනාකරණය ඔවුන්ගේ පසුගිය අත්දැකීම් අනුව එම අපතය ප්‍රතිශතයක් ලෙස බලාපොරොත්තු වේ. මෙම සාමාන්‍ය අපතයට අදාළ පිරිවැය, හොඳ නිෂ්පාදනය මගින් දරාගත යුතුය. අනෙක් අතට, සාමාන්‍ය අපතය විකුණාගත හැකි නම්, එම වටිනාකම පිරිවැය නැවත ලැබීමක් සේ සලකා දැරූ පිරිවැයෙන් අඩුකළ යුතු අතර එහෙයින් එම වටිනාකම පෙරසැරියේ පිරිවැය අඩුකිරීමට හේතු වේ. සාමාන්‍ය අපතය උපලබ්ධියෙන් ලැබෙන වටිනාකම, එහි "සුන්බුන් අගය" (Scrap Value) ලෙස හැඳින්වේ. එනම්;

දළ පෙරසැරි පිරිවැය	XXX
(-) සාමාන්‍ය අපතයේ සුන්බුන් අගය	(XX)
∴ ශුද්ධ පෙරසැරි පිරිවැය	XXX

පෙරසැරි පිරිවැයකරණයේදී සාමාන්‍ය අපතයේ පිරිවැය සෙවීම නිෂ්ඵල කටයුත්තක් වන අතර එය ගිණුම්ගත කරන එකම වටිනාකම වන්නේ එහි සුන්බුන් අගයයි.

උදාහරණ : 01

ආහාර නිෂ්පාදනය කරන පෙරසැරියක සාමාන්‍ය අපතය එහි යෙදවුම් වලින් 10% කි. මේවා කිලෝ එකක් රු. 5/= බැගින් සත්ව ආහාරයක් ලෙස විකුණාගත හැක. යම් කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා ඉහත පෙරසැරියට අදාළව පහත දත්ත සටහන් වී තිබුණි.

යෙදවුම් :
අමුද්‍රව්‍ය කිලෝවක් රු. 20 බැගින් කිලෝග්‍රෑම් 1,000 ක්
ශ්‍රමය හා පොදුකාර්ය පිරිවැය රු. 25,500 කි.
සත්‍ය අපතය බලාපොරොත්තු මට්ටමට සිදුවිය.
නිමවුම් කිලෝවක පිරිවැය ගණනය කරන්න.

පිළිතුර :

ඒකක	**කිලෝ**
යෙදවුම්	1,000
(-) සාමාන්‍ය අපතය (10%)	100
බලාපොරොත්තු නිෂ්පාදනය	900

Upul Abeysooriya [BSc(Bus. Admin), ACA, ACMA]

පිරිවැය		**රු.**
යෙදවුම්	- අමුද්‍රව්‍ය (1000 Kgs @ රු. 20/=)	20,000
	- ශ්‍රමය හා පොදුකාර්ය	25,500
	දළ පෙරසැරි පිරිවැය	45,500
(-)	සාමාන්‍ය අපතයේ සුන්බුන් අගය (100 @ රු. 5/=)	500
	∴ ශුද්ධ පෙරසැරි පිරිවැය	45,000

∴ නිමවුම් කිලෝවක පිරිවැය $= \frac{45,000}{900}$

= රු. 50

අසාමාන්‍ය අපතය / අසාමාන්‍ය පාඩුව (Abnormal Loss)

ඇතැම් අවස්ථා වලදී, සාමාන්‍ය අපතයට වඩා සත්‍ය අපතය වැඩි වේ. සාමාන්‍ය අපතය ඉක්මවා ගිය සත්‍ය අපතය, "අසාමාන්‍ය අපතය" ලෙස සැලකේ; හෙවත් අමතර අපතය වේ. හදිසි සිදුවීම්, බාල අමුද්‍රව්‍ය, සේවකයන්ගේ නොසැලකිල්ල වැනි හේතු නිසා අසාමාන්‍ය අලාභ ඇති වේ. අසාමාන්‍ය අපතය පාලනය කළ හැකි නැතහොත් වැලැක්විය හැකි වේ. පිරිවැයකරණය තුළ සාමාන්‍ය අපතයේ සහ අසාමාන්‍ය අපතයේ බලපෑම එකිනෙකට වෙනස් වේ. සාමාන්‍ය අපතයේ පිරිවැය, හොඳ නිෂ්පාදනය විසින් දරාගනු ලැබුවද, අසාමාන්‍ය අපතයේ පිරිවැය හොඳ නිෂ්පාදනය විසින් දරාගනු නොලැබේ. හොඳ නිෂ්පාදන ඒකක මෙන්ම, අසාමාන්‍ය අපතය ද අගය කරනුයේ ඒවායේ පිරිවැයටයි. එනම් හොඳ නිෂ්පාදනය අගය කිරීම සඳහා භාවිතා කරන ඒකකයක පිරිවැය, අසාමාන්‍ය අපතය අගය කිරීම සඳහා ද භාවිත වේ.

උදාහරණ : 02
ඉහත ආහාර නිෂ්පාදන සමාගමේ, සත්‍ය නිෂ්පාදනය කිලෝග්‍රෑම් 880 ක් වූයේ නම්,

	කිලෝ
යෙදවුම්	1,000
(-) සාමාන්‍ය අපතය (10%)	100
බලාපොරොත්තු නිෂ්පාදනය	900
සත්‍ය නිෂ්පාදනය	880
∴ අසාමාන්‍ය පාඩුව	20

හෝ

	කිලෝ
සාමාන්‍ය අපතය	100
සත්‍ය අපතය	120
∴ අසාමාන්‍ය පාඩුව	20

එමනිසා, අසාමාන්‍ය අපතයේ වටිනාකම = කිලෝ 20 x රු. 50

= රු. 1,000

අසාමාන්‍ය ලාභය (Abnormal gain)

සත්‍ය අපතය, සාමාන්‍ය හෙවත් බලාපොරොත්තු අපතයට වඩා අඩුනම් එම වෙනස අසාමාන්‍ය ලාභය ලෙස හැඳින්වේ. වෙනත් වචන වලින් කිවහොත්, අසාමාන්‍ය ලාභයක් ඇතිවන්නේ, බලාපොරොත්තු නිෂ්පාදනයට වඩා සත්‍ය නිෂ්පාදනය වැඩි වූ විටයි. අසාමාන්‍ය අපතය සේම, අසාමාන්‍ය ලාභය ද අගය කරනුයේ එහි පිරිවැයටයි.

උදාහරණ : 03

ඉහත ආහාර නිෂ්පාදන සමාගමේ, සත්‍ය නිෂ්පාදනය කිලෝග්‍රෑම් 920 ක් වූයේ නම්,

	කිලෝ
යෙදවුම්	1,000
(-) සාමාන්‍ය අපතය (10%)	100
බලාපොරොත්තු නිෂ්පාදනය	900
සත්‍ය නිෂ්පාදනය	920
∴ අසාමාන්‍ය පාඩුව	20

හෝ

	කිලෝ
සාමාන්‍ය අපතය	100
සත්‍ය අපතය	80
∴ අසාමාන්‍ය ලාභය	20

එමනිසා, අසාමාන්‍ය ලාභයේ වටිනාකම = කිලෝ 20 x රු. 50
= රු. 1,000

පෙරසැරි ගැටළු විසඳන ආකාරය

මූලික පෙරසැරි ගැටළුවක් විසඳීමේදී පහත සඳහන් පියවර අනුගමනය කළ යුතුය.

පියවර 1 පෙරසැරිය තුළ තොග දී ඇත්දැයි බලන්න. (සාමාන්‍යයෙන් පෙරසැරියක් තුළ තිබිය හැක්කේ කෙරීගෙන යන ඒකක පමණි). තොග දී නොමැති නම් පහත පියවර අනුගමනය කරන්න.

පියවර 2 යෙදවුම් වලින් සාමාන්‍ය අපතය අඩුකොට බලාපොරොත්තු නිෂ්පාදනය ලබාගන්න.

පියවර 3 එලෙස ගණනය කළ බලාපොරොත්තු නිෂ්පාදනය සමග සත්‍ය නිෂ්පාදනය සසඳා අසාමාන්‍ය ලාභය හෝ අසාමාන්‍ය පාඩුව හඳුනා ගන්න.

	ඒකක
යෙදවුම්	XXX
(-) සාමාන්‍ය අපතය	(XX)
බලාපොරොත්තු නිෂ්පාදනය	XXX
සත්‍ය නිෂ්පාදනය	XXX
∴ අසාමාන්‍ය ලාභය / අසාමාන්‍ය පාඩුව	XX

පියවර 4 පෙරසැරිය වෙනුවෙන් දරන ලද සියලුම පිරිවැය එකතු කොට දළ පෙරසැරි පිරිවැය ලබාගන්න. (විචල්‍ය / ස්ථාවර හා ඍජු / වක්‍ර)

පියවර 5 දළ පෙරසැරි පිරිවැයෙන්, සාමාන්‍ය අපතයේ සුන්බුන් අගය අඩුකොට පහත පරිදි ශුද්ධ පෙරසැරි පිරිවැය ලබාගන්න.

මූලික අමුද්‍රව්‍ය	XX
අතිරේඛ අමුද්‍රව්‍ය	XX
ඍජු වැටුප්	XX
ඍජු වියදම්	XX
නිෂ්පාදන පොදුකාර්ය	XX
දළ පෙරසැරි පිරිවැය	XXX
(-) සාමාන්‍ය අපතයේ සුන්බුන් අගය	(XX)
∴ ශුද්ධ පෙරසැරි පිරිවැය	XXX

පියවර 6 ඉහත පරිදි ගණනය කළ ශුද්ධ පෙරසැරි පිරිවැය, බලාපොරොත්තු නිෂ්පාදනයෙන් බෙදා ඒකකයක පිරිවැය ලබා ගන්න.

$$\text{ඒකකයක පිරිවැය} = \frac{\text{ශුද්ධ පෙරසැරි පිරිවැය}}{\text{බලාපොරොත්තු නිෂ්පාදනය}}$$

පියවර 7 ඉහත ගණනය කළ ඒකකයක පිරිවැය, සත්‍ය නිෂ්පාදනයෙන් ගුණකොට, ඊළඟ පෙරසැරියට නැතහොත් නිමි තොගයට මාරුකරන පිරිවැය ලබාගන්න.

$$\text{මාරුකරන පිරිවැය} = \text{ඒකකයක පිරිවැය} \times \text{සත්‍ය නිෂ්පාදනය}$$

පියවර 8 පෙරසැරි ගිණුම් සකස් කරන්න.

- පෙරසැරි ගිණුම්
- සාමාන්‍ය අපතය ගිණුම්
- අසාමාන්‍ය අපතය හෝ අසාමාන්‍ය ලාභ ගිණුම්

උදාහරණ : 04

යම් භාණ්ඩයක් පෙරසැරි I හා පෙරසැරි II නමින් පෙරසැරි 2 ක් පසුකර නිමි තොගයට මාරු වේ. ඒ ඒ පෙරසැරියට අදාළ සාමාන්‍ය අපතයන් පහත පරිදි වේ.

පෙරසැරි I - යෙදවුම් වලින් 10%
පෙරසැරි II - යෙදවුම් වලින් 5%

පෙරසැරි I හි අපතය ඒකකයක් රු. 0.40 බැගින් ද, පෙරසැරි II හි අපතය ඒකකයක් රු. 0.50 බැගින් ද අලෙවි කර ගත හැක. ඒකකය රු. 0.62 බැගින් ඒකක 10,000 ක් පෙරසැරි I ට යෙදවුම් කර ඇත.

අනෙකුත් තොරතුරු පහත පරිදි වේ.

		එකතුව	**පෙරසැරි I**	**පෙරසැරි II**
අතිරේඛ අමුද්‍රව්‍ය	(රු.)	18,000	8,500	9,500
ඍජු ශ්‍රමය	(රු.)	10,000	4,000	6,000
ඍජු වියදම්	(රු.)	2,130	1,200	930
ස්ථාවර නිෂ්පාදන පොදුකාර්ය	(රු.)	7,500		
සත්‍ය නිෂ්පාදනය	(ඒකක)		9,200	8,700

- ඍජු ශ්‍රම පිරිවැයෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස ස්ථාවර නිෂ්පාදන පොදුකාර්ය පිරිවැය අන්තර්ග්‍රහණය කළ යුතු වේ.
- කිසිම පෙරසැරියක ආරම්භක හෝ අවසාන කෙරීගෙන යන වැඩ නොතිබුණි.

පෙරසැරි ගිණුම් හා අදාළ අනෙකුත් ගිණුම් සකස් කරන්න.

Upul Abeysooriya [BSc(Bus. Admin), ACA, ACMA]

පිළිතුර :

පෙරවැඩ :

සටහන (1)

නිෂ්පාදන ඒකක හා පිරිවැය ප්‍රකාශය

	පෙරසැරි I	**පෙරසැරි II**	
යෙදවුම්	10,000	9,200	
(-) සාමාන්‍ය අපතය	(1,000)	(460)	
බලාපොරොත්තු නිෂ්පාදනය	9,000	8,740	නිෂ්පාදන ඒකක පියවර (2) හා (3)
සත්‍ය නිෂ්පාදනය	9,200	8,700	
∴ අසාමාන්‍ය ලාභය	200		
∴ අසාමාන්‍ය පාඩුව		40	
පිරිවැය :	**රු.**	**රු.**	
මූලික අමුද්‍රව්‍ය	6,200	23,000	
අතිරේඛ අමුද්‍රව්‍ය	8,500	9,500	
ඍජු ශ්‍රමය	4,000	6,000	
ඍජු වියදම්	1,200	930	
ස්ථාවර නිෂ්පාදන පො/කා (සටහන 2)	3,000	4,500	
දළ පෙරසැරි පිරිවැය	22,900	43,930	පිරිවැය ප්‍රකාශය පියවර (4), (5), (6) සහ (7)
(-) සාමාන්‍ය අපතයේ සුන්බුන් අගය	(400)	(230)	
ශුද්ධ පෙරසැරි පිරිවැය	22,500	43,700	
ඒකකයක පිරිවැය	22,500/9,000	43,700/8,740	
	2.50	5	
∴ සත්‍ය නිෂ්පාදනයේ මුළු පිරිවැය	2.50 x 9,200	5 x 8,700	
	23,000	43,500	

සටහන (2) : ස්ථාවර නිෂ්පාදන පොදුකාර්ය අන්තර්ග්‍රහණය (ඍජු ශ්‍රම පිරිවැය මත)

පෙරසැරි I - $7,500 \times \frac{4,000}{10,000}$ = රු. 3,000

පෙරසැරි II - $7,500 \times \frac{6,000}{10,000}$ = රු. 4,500

විවෘත කළ යුතු ගිණුම් (ඉහත නිදසුනට අදාළව)

පෙරසැරි I - ගිණුම
පෙරසැරි I - සාමාන්‍ය අපතය ගිණුම
පෙරසැරි I - අසාමාන්‍ය ලාභ ගිණුම
පෙරසැරි II - ගිණුම
පෙරසැරි II - සාමාන්‍ය අපතය ගිණුම
පෙරසැරි II - අසාමාන්‍ය පාඩු ගිණුම

පෙරසැරි I

		ඒකක	මිල	වටිනාකම (රු.)			ඒකක	මිල	වටිනාකම (රු.)
(1)	ඉ/ශෙ	-	-	-	(3)	සාමාන්‍ය අපතය	1,000	0.40	400
(2)	මූලික අමුද්‍රව්‍ය	10,000	0.62	6,200	(5)	පෙරසැරි II ට මාරු	9,200	2.50	23,000
(2)	අතිරේඛ අමුද්‍රව්‍ය			8,500					
(2)	ඍජු ශ්‍රමය			4,000					
(2)	ඍජු වියදම්			1,200					
(2)	නිෂ්. පො/කා			3,000					
(4)	අසාමාන්‍ය ලාභ	200	2.50	500	(6)	ප/ශෙ	-	-	-
		10,200		23,400			10,200		23,400

පෙරසැරි I - සාමාන්‍ය අපතය

(3)	පෙරසැරි I	1,000	0.40	400	(7)	අසාමාන්‍ය ලාභ	200	0.40	80
					(9)	මුදල්	800	0.40	320
		1,000		400			1,000		400

පෙරසැරි I - අසාමාන්‍ය ලාභ

(7)	සාමාන්‍ය අපතය	200	0.40	80	(4)	පෙරසැරි I	200	2.50	500
(8)	පිරිවැය ලා/ලා			420					
		200		500			200		500

පෙරසැරි II

(1)	ඉ/ගෙ	-	-	-		සාමාන්‍ය අපතය	460	0.50	230
(5)	පෙරසැරි I න් මාරු	9,200	2.50	23,000	(10)	අසාමාන්‍ය පාඩුව	40	5	200
	අතිරේඛ අමුද්‍රව්‍ය			9,500	(11)	නිමිතොගයට මාරු	8,700	5	43,500
	සෘජු ශ්‍රමය			6,000					
	සෘජු වියදම්			930					
	නිෂ්පාදන පො/කා			4,500		ප/ගෙ	-		-
		9,200		43,930			9,200		43,930

පෙරසැරි II - සාමාන්‍ය අපතය

	පෙරසැරි II	460	0.50	230		මුදල්	500	0.50	250
(12)	අසාමාන්‍ය පාඩු	40	0.50	20					
		500		250			500		250

පෙරසැරි II - අසාමාන්‍ය පාඩු

(10)	පෙරසැරි II	40	5	200	(12)	සාමාන්‍ය අපතය	40	0.50	20
					(13)	පිරිවැය ලා/ලා			180
		40		200			40		200

ද්විත්ව සටහන් :

(1) ආරම්භක නොනිමි තොගයේ වටිනාකම (පිරිවැය) අදාළ පෙරසැරි ගිණුමෙන් ඉදිරියට (හර) ගෙන ආ යුතුය.

(2) පෙරසැරිය වෙනුවෙන් දැරූ සියලුම පිරිවැය

පෙරසැරි ගිණුම — හර

අදාළ පිරිවැය පාලන ගිණුම් — බැර

(3) සාමාන්‍ය අපතයේ සුන්බුන් අගය

සාමාන්‍ය අපතය ගිණුම — හර

පෙරසැරි ගිණුම — බැර

(4) පෙරසැරි I හි අසාමාන්‍ය ලාභය (පිරිවැයට)

පෙරසැරි ගිණුම — හර

අසාමාන්‍ය ලාභ ගිණුම — බැර

(5) පෙරසැරි I හි සත්‍ය නිෂ්පාදනය පෙරසැරි II ට මාරු කිරීම (පිරිවැයට)

පෙරසැරි II ගිණුම — හර

පෙරසැරි I ගිණුම — බැර

(6) අවසාන කෙරීගෙන යන වැඩවල පිරිවැය පෙරසැරි ගිණුමෙන් පහළට (බැර) ගෙන යා යුතුය.

(7) අසාමාන්‍ය ලාභය තුළ සැඟවුනු පාඩුව
අසාමාන්‍ය ලාභය හේතුවෙන්, අපතය එම ප්‍රමාණයෙන් අඩුවේ. එම අඩුවූ අපතයේ කැපකළ සුන්බුන් අගය මේ නමින් හැඳින්වේ.

අසාමාන්‍ය ලාභ ගිණුම	හර	
සාමාන්‍ය අපතය ගිණුම		බැර

(8) අසාමාන්‍ය ලාභ ගිණුමේ ශේෂය පිරිවැය ලාභාලාභ ගිණුමට මාරු කරන්න.

අසාමාන්‍ය ලාභ ගිණුම	හර	
පිරිවැය ලාභාලාභ ගිණුම		බැර

(9) සත්‍ය අපතය විකුණා ලැබෙන මුදල්

මුදල්	හර	
සාමාන්‍ය අපතය		බැර

(10) පෙරසැරි II හි අසාමාන්‍ය පාඩුව (පිරිවැයට)

අසාමාන්‍ය පාඩු ගිණුම	හර	
පෙරසැරි ගිණුම		බැර

(11) පෙරසැරි II හි සත්‍ය නිෂ්පාදනය, නිමි තොග පාලන ගිණුමට මාරු කිරීම (පිරිවැයට)

නිමිතොග පාලන ගිණුම	හර	
පෙරසැරි II ගිණුම		බැර

(12) අසාමාන්‍ය පාඩුව තුළ සැඟවුනු ලාභය
එනම් අමතර අපතයට අදාළ සුන්බුන් අගය වේ.

සාමාන්‍ය අපතය ගිණුම	හර	
අසාමාන්‍ය පාඩු ගිණුම		බැර

(13) අසාමාන්‍ය පාඩු ගිණුමේ ශේෂය, පිරිවැය ලාභාලාභ ගිණුමට මාරු කරන්න.

පිරිවැය ලාභාලාභ ගිණුම	හර	
අසාමාන්‍ය පාඩු ගිණුම		බැර

උදාහරණ : 05

පෙරසැරි 3 ක් පසු කරන X නම් භාණ්ඩය පිළිබඳ පසුගිය සතියේ විස්තර මෙසේය.

	සමස්ථ පිරිවැය	**පෙරසැරි 1**	**පෙරසැරි 11**	**පෙරසැරි 111**
ඍජු ද්‍රව්‍ය	8,482	2,000	3,020	3,462
ඍජු වේතන	12,000	3,000	4,000	5,000
ඍජු වියදම්	726	500	226	-
නිෂ්පාදන පොදුකාර්ය	6,000			

ඒකකයක් රු. 5/= ක් වටිනා ඒකක 1,000 ක් අංක 1 පෙරසැරියට යොමුකළ අතර එක් එක් පෙරසැරියේ නිෂ්පාදනය මෙසේය.

අංක 1 පෙරසැරිය	920	
11 පෙරසැරිය	870	
111 පෙරසැරිය	800	

සාමාන්‍ය අපතය සහ අපතයේ ඒකකයක් අලෙවි කරගත හැකි මිල මෙසේය.

අංක 1 පෙරසැරිය 10%, එකක් රු. 3 ක් ගණනේ
11 පෙරසැරිය 5%, එකක් රු. 5 ක් ගණනේ
111 පෙරසැරිය 10%, එකක් රු. 6 ක් ගණනේ

කිසිදු පෙරසැරියක ආරම්භක / අවසාන කෙරීගෙන යන වැඩ නොමැති සේ සලකා සියලු ගිණුම් සකස් කරන්න.

අවසාන නොනිම් තොග (Closing Work-in-Progress)

ඉහත පැහැදිලි කර පරිදි, පෙරසැරියක තොග යනු කෙරීගෙන යන වැඩ වේ.

කාලපරිච්ඡේදයක අග දිනට සම්පූර්ණ නොකළ ඒකක ඇත්නම්, ඒවා අවසාන නොනිම් වැඩ ලෙස පිළිගැනේ.

ඉහත නිදසුනේදී කළ උපකල්පනයක් වූයේ, ආරම්භක හා අවසාන නොනිම් ඒකක නොමැති බවයි. දැන් අපි සලකා බලනුයේ තාත්වික නිදසුන් වන අතර මෙහිදී, කාලපරිච්ඡේදයක් තුළදී දරන ලද පිරිවැය සම්පූර්ණ කළ ඒකක (එනම් නිමි නිෂ්පාදනය) සහ අසම්පූර්ණ ඒකක (එනම් නොනිමි නිෂ්පාදනය) අතර බෙදාදීම කරනුයේ කෙසේද යන්න පිළිබඳ අධ්‍යයනය කරන්නෙමු.

අභ්‍යාස 01

යම්කිසි කාලපරිච්ඡේදයක් තුළදී ඒකක 1,000 ක් පූර්ණ වශයෙන් ද තවත් ඒකක 200 ක් අර්ධ වශයෙන් ද නිමකළ බව උපකල්පනය කරන්න. ආරම්භක නොනිමි තොග නැත.

කාලපරිච්ඡේදය සඳහා දරන ලද පිරිවැය පහත පරිදි වූයේ නම් ඒකකයක පිරිවැය ගණනය කරන්න.

	රු.
මූලික අමුද්‍රව්‍ය	60,000
අතිරේඛ අමුද්‍රව්‍ය	10,000
ඍජු ශ්‍රමය	30,000
නිෂ්පාදන පොදුකාර්ය	10,000
	110,000

පිළිතුර

මුල්ම පියවර ලෙස කළ යුත්තේ, කාලපරිච්ඡේදය තුළදී කළ සම්පූර්ණ නිෂ්පාදනය තීරණය කිරීම සඳහා "සමානුපාතික ඒකක" ගණනය කිරීමයි.

සමානුපාතික ඒකක = භෞතික ඒකක x නිමකළ ප්‍රතිශතය

	භෞතික ඒකක	නිමි ප්‍රතිශතය (%)	සමානුපාතික ඒකක
පූර්ණ නිමි	1,000	100%	1,000
අවසාන නොනිමි	200	50%	100
	1,200		1,100

ඒකකයක පිරිවැය ගණනය කිරීම සඳහා, කාලපරිච්ඡේදය සඳහා වූ මුළු පිරිවැය, සමානුපාතික ඒකක අතර බෙදාදිය යුතුය.

$$\textbf{ඒකකයක පිරිවැය} = \frac{\textbf{මුළු පිරිවැය}}{\textbf{මුළු සමානුපාතික ඒකක}}$$

ඉහත නිදසුනෙහි;

ඒකකයක පිරිවැය = $\frac{110{,}000}{1{,}100}$

= රු. 100

නොනිමි ඒකක, ඒ ඒ පිරිවැය මූලිකාංගයට අදාළව විවිධ මට්ටම් වලට සම්පූර්ණ වී තිබුනේ නම්, එය තව දුරටත් සංකීර්ණ වේ. මෙහිදී ද සමාන මූලධර්ම භාවිත කෙරේ. එනම් ඒ ඒ පිරිවැය මූලිකාංගය සඳහා සමානුපාතික ඒකක වෙන වෙනම හඳුනාගෙන, ඒකකයක පිරිවැය ද වෙන වෙනම හඳුනාගෙන අනතුරුව ඒවා එකතුකිරීම මගින් ඒකකයක මුළු පිරිවැය හඳුනාගැනේ.

අභ්‍යාස 02

දී ඇති කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා නිෂ්පාදන, තොග හා පිරිවැය දත්ත පහත පරිදි විය.

		රු.
මුළු පිරිවැය:		
මූලික අමුද්‍රව්‍ය	36,000	
අතිරේඛ අමුද්‍රව්‍ය		23,200
ඍජු ශ්‍රමය		22,800
නිෂ්පාදන පොදුකාර්ය		33,600
		115,600

තොග සහ නිෂ්පාදනය	**ඒකක**
ආරම්භක නොනිමි තොග	-
පූර්ණ නිමි ඒකක	10,000
අර්ධ නිමි අවසන් තොග	2,000

අවසන් නොනිමි ඒකක ඒ ඒ පිරිවැය මූලිකාංගයෙන් පහත පරිදි නිමවී තිබුණි.

මූලික අමුද්‍රව්‍ය	100%
අතිරේඛ අමුද්‍රව්‍ය	80%
ඍජු ශ්‍රමය	70%
නිෂ්පාදන පොදුකාර්ය	60%

ඔබ කළ යුතු වන්නේ,

(1) සමානුපාතික නිෂ්පාදනය ගණනය කිරීම.

(2) නිමකළ ඒකකයක පිරිවැය

(3) අවසන් නොනිමි ඒකක වල පිරිවැය

පිළිතුර :

(1) සහ (2) සමානුපාතික ඒකක ප්‍රකාශය

පිරිවැය මූලිකාංගය	සමානුපාතික ඒකක			මුළු පිරිවැය (රු.)	ඒකකයක පිරිවැය (රු.)	
	නොනිමි	පූර්ණ නිමි	මුළු			
මූලික අමුද්‍රව්‍ය	2,000 x 100% = 2,000	10,000	12,000	36,000	36,000÷12,000=	3
අතරේබ අමුද්‍රව්‍ය	2,000 x 80% = 1,600	10,000	11,600	23,200	23,200÷11,600=	2
ඍජු ශ්‍රමය	2,000 x 70% = 1,400	10,000	11,400	22,800	22,800÷11,400=	2
නිෂ්. පො/කා	2,000 x 60% = 1,200	10,000	11,200	33,600	33,600÷11,200=	3
				115,600		10

(3) **අවසන් නොනිමි තොගයේ වටිනාකම (පිරිවැය) :**

මූලික අමුද්‍රව්‍ය	- 2,000 x 100% x 3	=	6,000
අතිරේඛ අමුද්‍රව්‍ය	- 2,000 x 80% x 2	=	3,200
ඍජු ශ්‍රමය	- 2,000 x 70% x 2	=	2,800
නිෂ්. පො/කා	- 2,000 x 60% x 3	=	3,600
			15,600

හෝ

අවසන් නොනිමි තොගයේ පිරිවැය = මුළු පිරිවැය - පූර්ණ නිමි ඒකක වල පිරිවැය

= 115,600 – (10,000 x 10/=)

= 15,600

සටහන් :

- යම් පෙරසැරියක කටයුතු පටන්ගැනීම සඳහා ආරම්භයේදී යොදන අමුද්‍රව්‍ය මූලික අමුද්‍රව්‍ය හෙවත් යෙදවුම් අමුද්‍රව්‍ය වේ. යම් පෙරසැරියක නිමවුම, ඊළඟ පෙරසැරියේ මූලික අමුද්‍රව්‍ය වේ. සාමාන්‍යයෙන් නොනිමි ඒකක වුවද මූලික අමුද්‍රව්‍ය වලින් 100% ක් නිමි ලෙස ගැනේ.

- මූලික අමුද්‍රව්‍ය වලට අමතරව, පෙරසැරිය කෙරීගෙන යන අතරතුරදී යොදන අමුද්‍රව්‍ය අතිරේඛ අමුද්‍රව්‍ය වේ. නොනිමි ඒකක මෙම අමුද්‍රව්‍ය වලින් පූර්ණ ලෙස හෝ අර්ධ ලෙස නිමවී තිබිය හැක.

ආරම්භක නොනිමි තොග (Opening Work-in-progress)

යම් කාලපරිච්ඡේදයක අග දිනට නොනිමි ඒකක තිබුනේ නම්, එය ඊළඟ කාලපරිච්ඡේදයේ ආරම්භක කෙරීගෙන යන වැඩ වේ. බොහෝ ප්‍රායෝගික අවස්ථාවන්හිදී පෙරසැරියක් තුළ ආරම්භක මෙන්ම අවසාන නොනිමි ඒකක ද ඇත.

සාමාන්‍යයෙන් කාලයෙන් කාලයට පිරිවැය වෙනස් වන නිසා, ඒ ඒ නිෂ්පාදන කාණ්ඩයට අදාළ ඒකකයක පිරිවැය ද වෙනස් වේ. ආරම්භක නොනිමි ඒකක සඳහා සමානුපාතික නිෂ්පාදනය ගණනය කරන ආකාරය තීරණය වන්නේ, භාවිතා කරන පිරිවැයකරණ ක්‍රමය මතය.

ප්‍රායෝගික භාවිතයේ පවතින පිරිවැයකරණ ක්‍රම 2 කි.

(1) මුලින් ලැබීම් මුලින් පිටවන ක්‍රමය (First – In – First - Out / FIFO)

(2) බරතැබූ සාමාන්‍ය ක්‍රමය (Average Cost Method /AVCO)

FIFO ක්‍රමය

නව කාලපරිච්ඡේදයේදී ආරම්භක නොනිමි ඒකක මුලින්ම සම්පූර්ණ කරන බවත්, ඊළඟට පෙරසැරියට කළ යෙදවුම් අනතුරුව සම්පූර්ණ කරන බවත් මෙහිදී උපකල්පනය කෙරේ. මෙහිදී වර්තමාන කාලපරිච්ඡේදයේ අවසාන නොනිමි ඒකක ලෙස ඉතිරිවන්නේ, කාලය තුළ යෙදවුම් කළ නමුත් අවසන් කිරීමට නොහැකි වූ ඒකක වේ.

අභ්‍යාස 03

	ඒකක
සෑම අතින්ම 70% ක් නිමි ආරම්භක නොනිමි	2,000
නිමි තොගයට මාරුකළ	5,000
සෑම අතින්ම 50% ක් නිමි අවසන් නොනිමි	3,000

කාලපරිච්ඡේදය සඳහා සමානුපාතික ඒකක ගණනය කරන්න.

පිළිතුර :

		ඒකක
ආරම්භක නොනිමි නිම කිරීම	(2,000 x 30%)	600
කාලය තුළ පටන්ගත් හා නිමකළ	(3,000 x 100%)	3,000
අවසන් නොනිමි ඒකක	(3,000 x 50%)	1,500
∴ සමානුපාතික නිෂ්පාදනය		5,100

බරතැබූ සාමාන්‍ය ක්‍රමය (Average Cost Method / AVCO Method)

මෙහිදී, FIFO ක්‍රමයේදී මෙන්, නව කාලපරිච්ඡේදයේදී ආරම්භක නොනිමි ඒකක මුලින්ම නිමකරන බවටත් ඊළඟ යෙදවුම් අනතුරුව නිමකරන බවටත් කළ උපකල්පනය මත පිරිවැයකරණය ආරම්භ නොවේ. ඒ වෙනුවට සියලුම ඒකක, නිෂ්පාදනයේදී එකට සැලකිල්ලට ගන්නා බව පිළිගැනේ. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, ආරම්භක නොනිමි තොගයේ පිරිවැය, කාලය තුළ යෙදවූ හා නිමවූ ඒකක වල පිරිවැයෙන් වෙන් කිරීමක් සිදුනොකරන අතර, ඒවාට, මිශ්‍ර වීමට ඉඩ සැලසේ. ඒවායේ මුළු පිරිවැය, මිශ්‍ර වූ සමස්ථ ඒකක වලින් බෙදා ඒකකයක බර තැබූ සාමාන්‍ය පිරිවැය තීරණය කෙරේ.

අභ්‍යාස 04

2014 පෙබරවාරි මාසය සඳහා නිෂ්පාදන ආයතනයක පෙරසැරියකට අදාළව දී ඇති පහත තොරතුරු වලින්,

(1) සමානුපාතික ඒකක හා පිරිවැය ප්‍රකාශය

(2) පෙරසැරි ගිණුම

සකස් කරන්න.

නිෂ්පාදන හා තොග වාර්තා :

- 2014/02/01 දිනට පෙරසැරිය තුළ තිබූ ඒකක (ද්‍රව්‍ය පූර්ණ ලෙස භාවිතා කළ හා ශ්‍රමය හා පොදුකාර්ය වලින් 25% ක් සම්පූර්ණ) 4,000
- පෙබරවාරි මාසය තුළ හඳුන්වා දුන් ඒකක 16,000
- මාසය තුළ නිමකළ ඒකක 14,000
- 2014/02/28 දිනට පෙරසැරිය තුළ තිබූ ඒකක (ද්‍රව්‍ය පූර්ණ ලෙස භාවිතා කළ හා ශ්‍රමය හා පොදුකාර්ය වලින් $33\frac{1}{3}\%$ ක් සම්පූර්ණ) 6,000

පිරිවැය වාර්තා :

- 2014/02/01 දිනට ආරම්භක නොනිමි තොග

	රු.
ද්‍රව්‍ය	6,000
ශ්‍රමය	1,000
පොදුකාර්ය	1,000
	8,000

- මාසය සඳහා පිරිවැය

ද්‍රව්‍ය	25,600
ශ්‍රමය	15,000
පොදුකාර්ය	15,000
	55,600

- නිෂ්පාදනය තුළ අපතයක් බලාපොරොත්තු නොවූ අතර, සත්‍ය අපතයක් ද ඇති නොවුනි.

පිළිතුර :

(1) සමානුපාතික ඒකක හා පිරිවැය ප්‍රකාශය

සත්‍ය නිෂ්පාදනය				සමානුපාතික නිෂ්පාදනය					
යෙදවුම්		නිමවුම්		ද්‍රව්‍ය		ශ්‍රමය		පොදුකාර්ය	
	ඒකක		ඒකක	%	ඒකක	%	ඒකක	%	ඒකක
ආර/නොනිමි	4,000	පූර්ණ නිමි	14,000	100	14,000	100	14,000	100	14,000
යෙදවුම්	16,000	අව/නොනිමි	6,000	100	6,000	$33\frac{1}{3}$	2,000	$33\frac{1}{3}$	2,000
	20,000		20,000						
					20,000		16,000		16,000
පිරිවැය									
ආරම්භක නොනිමි					6,000		1,000		1,000
මාසය තුළ දරන ලද					25,600		15,000		15,000
මුළු පිරිවැය (දළ / ශුද්ධ)					31,600		16,000		16,000
සමානුපාතික ඒකකයක පිරිවැය			3.58		1.58		1		1
අගය කිරීම									
පූර්ණ නිමි නිෂ්පාදනය			50,120		22,120		14,000		14,000
අවසන් නොනිමි			13,480		9,480		2,000		2,000
			63,600						

(2) පෙරසැරි ගිණුම

ඉ/ගෙ	4,000		8,000	නිමි තොගයට මාරු	14,000	3.58	50,120
ද්‍රව්‍ය	16,000		25,600	ප/ගෙ	6,000		13,480
ශ්‍රමය			15,000				
පොදුකාර්ය			15,000				
	20,000		63,600		20,000		63,600

"අතුරු නිෂ්පාදන හා බද්ධ නිෂ්පාදන" (By Products and Joint Products)

JMC vLearning "your virtual learning partner"

අභ්‍යාස 05 (පිළිතුරු රහිත)

සමාගමක් බද්ධ නිෂ්පාදන තුනක් සහ එක් අතුරු නිෂ්පාදනයක් සකස් කරයි. සම්පූර්ණයෙන්ම සකස් කිරීමෙන් පසුව භාණ්ඩ ඒකකයක් අලෙවි කර ගත හැකි මිල මෙසේය.

බද්ධ නිෂ්පාදන	ඒ	රු. 17
එම	බී	රු. 13
එම	සී	රු. 36
අතුරු නිෂ්පාදන	ඩී	රු. 9

එම භාණ්ඩ සම්පූර්ණයෙන්ම සකස් නොකරන්නේ නම් අලෙවි කරගත හැකි මිල මෙසේය.

ඒ - රු. 8 බී - රු. 4 සී - රු. 10 ඩී - රු. 2

සම්පූර්ණයෙන්ම පිරිපහදු කිරීමේ අතිරේක පිරිවැය

ඒ - රු. 7 බී - රු. 5 සී - රු. 18 ඩී - රු. 8

නිෂ්පාදිත ප්‍රතිශත

ඒ - 40% බී - 30% සී - 20% ඩී - 10%

පසුගිය මාසයේ පෙරසැරි කළ මූලික අමුද්‍රව්‍ය ප්‍රමාණය කිලෝ 100,000 ක් වූ අතර කිලෝවක මිල රු. 4 ක් විය. පැයක වැටුප රු. 1.20 වු අතර පැය 100,000 ක ශ්‍රමය යොදාගන්නා ලදී.

එක් එක් භාණ්ඩයේ ඒකකයක පිරිවැය සකස් කරන්න.

අභ්‍යාස 06 (පිළිතුරු සහිත)

පහත දී ඇති සංඛ්‍යා තනි නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියකට අදාල වේ. කාල පරිච්ඡේදයේ ආරම්භක දිනට තිබූ කෙරීගෙන යන ඒකක 1,000 කි.

ආරම්භක නොනිම් ඒකකවල වටිනාකම

		රු.
අමුද්‍රව්‍ය	I	3,900
අමුද්‍රව්‍ය	II	750
ඍජු ශ්‍රමය		1,120
පොදුකාර්ය		1,180
		6,950

සලකා බලන කාල පරිච්ඡේදය තුලදී, තවදුරටත් ඒකක 6,000 ක් පෙරසැරියට යොමුකල අතර ඒවායේ පිරිවැය රු. 23,600 කි.

අනෙකුත් පිරිවැයඃ

		රු.
අමුද්‍රව්‍ය	II	5,200
ඍජු ශ්‍රමය		10,360
පොදුකාර්ය		15,410

නිමි තොගයට මාරුකල ඒකක : 4,700

කළමනාකරණය අපේක්ෂා කරන අපතය ක්‍රියාකාරී ඒකක වලින් 5% ක් වන අතර, අපතේ යන ඒකකයක් රු. 2.00 බැගින් විකිණිය හැක.

මාසය තුලදී ඒකක 300 ක් අපතේ ගිය අතර ඒවා පහත පරිදි නිව වී තිබුණි.

අමුද්‍රව්‍ය	II	100%
ඍජු ශ්‍රමය		80%
පොදුකාර්ය		60%

අවසාන තොගය ඒකක 2,000 ක් වූ අතර ඒවා පහත පරිදි නිව වී තිබුණි.

අමුද්‍රව්‍ය	II	60%
ඍජු ශ්‍රමය		50%
පොදුකාර්ය		40%

ඔබ කල යුතු වන්නේ,

(i) බර තැබූ සාමාන්‍ය ක්‍රමයට, "සමානුපාතික ඒකක හා පිරිවැය ප්‍රකාශය" සකස් කොට ඒකකයක පිරිවැය ගණනය කිරීම.

(ii) පෙරසැරි ගිණුම හා අදාල අනෙකුත් ගිණුම් සකස් කිරීම.

පිළිතුර 06

(i) **සමානුපාතික ඒකක හා පිරිවැය ප්‍රකාශය (AVCO ක්‍රමය)**

සත්‍ය ඒකක				සමානුපාතික ඒකක							
යෙදවුම්		නිමවුම්		අමුද්‍රව්‍ය 1		අමුද්‍රව්‍ය 11		ඍජු ශ්‍රමය		පො/කා	
	ඒකක		ඒකක	%	ඒකක	%	ඒකක	%	ඒකක	%	ඒකක
ආර/තොග	1,000	සාමා. අපතය	250	-	-	-	-	-	-	-	-
කාලය තුල යෙදවුම්	6,000	අසා. අපතය	50	100	50	100	50	80	40	60	30
		නිමි. මාරු	4,700	100	4,700	100	4,700	100	4,700	100	4,700
		අව/තොග	2,000	100	2,000	60	1,200	50	1,000	40	800
	7,000		7,000								
					6,750		5,950		5,740		5,530
පිරිවැය :											
ආරම්භක නොනිමි ඒකක වල					3,900		750		1,120		1,180
කාලය තුල දරන ලද					23,600		5,200		10,360		15,410
මුළු පිරිවැය (දළ)					27,500		5,950		11,480		16,590
(-)සාමා.අපතයේ සුන්බුන් අගය(250 x 2)					(500)		-		-		-
මුළු පිරිවැය (ශුද්ධ)					27,000		5,950		11,480		16,590
∴ ඒකකයක පිරිවැය			10		4		1		2		3
අගය කිරීම :											
අසාමාන්‍ය අපතය			420		200		50		80		90
නිමි. මාරුකල ඒකක			47,000		18,800		4,700		9,400		14,100
අව. තොගය			13,600		8,000		1,200		2,000		2,400

සටහන් :

(1)	අපතයන් :	**ඒකක**
	ආරම්භක නොනිමි	1,000
	(+) කාලය තුල යෙදවුම්	6,000
		7,000
	(-) අවසන් නොනිමි	(2,000)
	∴ ක්‍රියාකාරී ඒකක	5,000

∴ සාමාන්‍ය අපතය (5,000 x 5%)	=	250
සත්‍ය අපතය	=	300
∴ අසාමාන්‍ය අපතය	=	50

සාමාන්‍යයෙන් මූලික අමුද්‍රව්‍ය (අමුද්‍රව්‍ය 1) පෙරසැරියට හඳුන්වා දෙනුයේ ආරම්භයේදී නිසා, සෑම ඒකකයක්ම මූලික අමුද්‍රව්‍ය වලින් 100% ක් නිමි බව පැහැදිලි වේ.

(ii) **පෙරසැරි ගිණුම**

ඉ/ගෙ	1,000		6,950	සාමා. අපතය	250	2	500
යෙදවුම් - අමු 1	6,000		23,600	අසා. අපතය	50		420
යෙදවුම් - අමු 11			5,200	නිමි තොගයට මාරු	4,700	10	47,000
ඍජු ශ්‍රමය			10,360	ප/ගෙ	2,000		13,600
පොදුකාර්ය			15,410				
	7,000		61,520		7,000		61,520

සාමාන්‍ය අපතය

පෙරසැරි	250	2	500				
අසාමාන්‍ය අපතය	50	2	100	මුදල්	300	2	600
	300		600		300		600

අසාමාන්‍ය අපතය

පෙරසැරි	50		420	සාමා. අපතය	50	2	100
				පිරිවැය ලා/ලා			320
	50		420		50		420

අභ්‍යාස (පිළිතුරු රහිත)

අභ්‍යාස 07

"කේ" නම් භාණ්ඩය එක් ක්‍රියාවලියකින් අවසන් කරනු ලැබේ. ජනවාරි මාසය ආරම්භයේ මෙම ක්‍රියාවලියේ කෙරීගෙන යන ඒකක නොතිබිණි. ජනවාරි මාසයේ ක්‍රියාවලිය හා සම්බන්ධ ඒකක මෙසේය.

ක්‍රියාවලියට එක් කරන ලද ඒකක 12,000 පිරිවැය රු. 34,850
ඉවත දැමූ ඒකක 1,250

ඉවත දැමූ ඒකකයක් පහත සඳහන් පරිදි නිම වී තිබුණි.

අමුද්‍රව්‍ය	80%
ශ්‍රමය	70%
පොදුකාර්ය	70%

ඉවත දමන ඒකකයක් රු. 2.00 ක් ගණනේ විකිණිය හැකිය. මාසය තුළදී ඒකක 10,250 ක් සම්පූර්ණයෙන්ම නිමවන ලදී.

කාලය තුළ අනෙකුත් පිරිවැය මෙසේය.

අමුද්‍රව්‍ය	21,360
ශ්‍රමය	10,620
පොදුකාර්ය	31,860

අවසන් තොගය ඒකක 500 ක් විය. තොගයේ ඒකකයක් පහත සඳහන් පරිදි නිමවී තිබිණි.

අමුද්‍රව්‍ය	70%
ශ්‍රමය	60%
පොදුකාර්ය	60%

මෙම ක්‍රියාවලියේ සාමාන්‍ය අපතේ යාම 10% කි. ක්‍රියාවලි ගිණුම් සකස් කරන්න.

අභ්‍යාස 08

"කේ" භාණ්ඩය පිළිබඳ පෙබරවාරි මාසයේ විස්තර මෙසේය. මාසය ආරම්භයේ කෙරීගෙන යන ඒකක 500 කි. පිරිවැය රු. 3,400 කි. මෙම ඒකක පහත සඳහන් පරිදි නිම වී තිබුණි.

අමුද්‍රව්‍ය	70%
ශ්‍රමය	60%
පොදුකාර්ය	60%

ක්‍රියාවලියට ඇතුලත් කළ ඒකක 15,000 පිරිවැය රු. 43,600
ඉවත දමූ ඒකක 1,370 කි.

ඉවත දමූ ඒකක පහත සඳහන් පරිදි නිමවී තිබුණි.

අමුද්‍රව්‍ය	90%
ශ්‍රමය	80%
පොදුකාර්ය	80%

ඉවත දමන ලද ඒකකයක් රු. 2.00 ක් ගණනේ විකිණිය හැක. මාසය තුළදී ඒකක 12,630 ක් නිමවූ තොගයට යවන ලදී. මාසයේ වියදම් මෙසේය.

අමුද්‍රව්‍ය	26,300
ශ්‍රමය	14,355
පොදුකාර්ය	40,455

අවසාන තොගය ඒකක 1,500 කි. අවසාන තොගයේ ඒකකයක් පහත සඳහන් පරිදි නිමවී තිබුණි.

අමුද්‍රව්‍ය	60%
ශ්‍රමය	50%
පොදුකාර්ය	50%

ක්‍රියාවලියේ සාමාන්‍ය අපතේ යාම 10%

ක්‍රියාවලියේ ගිණුම් සකස් කරන්න.

අභ්‍යාස 09

"කේ" භාණ්ඩය පිළිබඳ මාර්තු මාසයේ විස්තර මෙසේය.

මාසයේ ආරම්භයේදී කෙරීගෙන යන ඒකක 1,500 කි. පිරිවැය රු. 9,450 කි. මෙම තොගය පහත සඳහන් පරිදි නම් වී තිබුණි.

අමුද්‍රව්‍ය	60%
ශ්‍රමය	50%
පොදුකාර්ය	50%

මාර්තු මාසයේදී ක්‍රියාවලියට ඇතුලත් කළ ඒකක 16,500 කි.
පිරිවැය රු. 48,000

ඉවත දැමූ ඒකක 1,550 කි. ඉවත දැමූ ඒකක පහත සඳහන් පරිදි නිම වී තිබුණි.

අමුද්‍රව්‍ය	80%
ශ්‍රමය	70%
පොදුකාර්ය	70%

ඉවතදමන ඒකකයක් රු. 2.00 ගණනේ විකිණිය හැක. මාසයක් තුළදී ඒකක 13,450 ක් නිමි භාණ්ඩ තොගයට මාරු කරන ලදී. මාසයේ වියදම් මෙසේය.

අමුද්‍රව්‍ය	රු. 30,849
ශ්‍රමය	රු. 13,081.50
පොදුකාර්ය	රු. 56,686.50

අවසාන තොගය ඒකක 3,000 ක් විය. අවසාන තොගයේ ඒකකයක් පහත සඳහන් පරිදි නිමවී තිබිණි.

අමුද්‍රව්‍ය	70%
ශ්‍රමය	60%
පොදුකාර්ය	60%
ක්‍රියාවලියේ සාමාන්‍ය අපතේ යාම	10%

ක්‍රියාවලියේ ගිණුම් සකස් කරන්න.

අභ්‍යාස 10
එක්තරා මාසයක අංක 3 ක්‍රියාවලිය පිළිබඳ විස්තර මෙසේය.

ආරම්භක ඒකක	1,000	
එහි වටිනාකම		
සෘජු ද්‍රව්‍ය	1	390
සෘජු ද්‍රව්‍ය	11	75
සෘජු ශ්‍රමය		112
පොදුකාර්ය		118
		695

අංක 02 ක්‍රියාවලියෙන් ලැබීම් ඒකක 6,000	රු. 2,360
අංක 04 ක්‍රියාවලියට යැවීම් ඒකක 4,700	
අංක 03 ක්‍රියාවලියේදී එකතු කළ සෘජු ද්‍රව්‍ය 11	520
ශ්‍රමය	1,036
පොදුකාර්ය	1,541

ඉවත දැමූ ඒකක 300 එම ඒකක පහත සඳහන් පරිදි නිම වී තිබුණි.

සෘජු ද්‍රව්‍ය	100%
සෘජු ශ්‍රමය	80%
පොදුකාර්ය	60%

අවසන් තොගය ඒකක 2,000 ක් වූ අතර එම ඒකක පහත සඳහන් පරිදි අවසන් වී තිබිණි.

සෘජු ද්‍රව්‍ය	60%
සෘජු ශ්‍රමය	50%
පොදුකාර්ය	40%

සාමාන්‍ය අපතේ යෑම 5% ක් වන අතර එම ඒකකයක් රු. 0.20 ගණනේ විකිණිය හැක. නිෂ්පාදනයට අවශ්‍ය තොග නිකුත් කරන්නේ සාමාන්‍ය මිල මතය.

ගිණුම් සකස් කරන්න.

අභ්‍යාස 11
නිෂ්පාදන අංක 02 ක්‍රියාවලිය හා සම්බන්ධ විස්තර මෙසේය.

ආරම්භක තොගය ඒකක 600 පිරිවැය රු. 105

ආරම්භක තොගය පහත සඳහන් පරිදි අවසන් වී ඇත.

ඍජු ද්‍රව්‍ය	50%
ඍජු ශ්‍රමය	60%
පොදුකාර්ය	60%

අංක 1 ක්‍රියාවලියෙන් යොමු කළ ඒකක 11,000 පිරිවැය 550
අංක 3 ක්‍රියාවලියට යොමුකළ ඒකක 8,800

අංක 2 ක්‍රියාවලියේදී පහත සඳහන් වියදම් දරා ඇත.

ඍජු ද්‍රව්‍ය	245.50
ඍජු ශ්‍රමය	715.50
පොදුකාර්ය	954

ඉවත දැමූ ඒකක 1,200 ක් වූ අතර එම එක් ඒකකයක් පහත සඳහන් පරිදි නිම වී තිබිණි.

ඍජු ද්‍රව්‍ය	100%
ශ්‍රමය	70%
පොදුකාර්ය	70%

අවසන් කෙරීගෙන යන බඩු තොග ඒකක 1,600 කි. එම ඒකකයක් පහත සඳහන් පරිදි නිම වී තිබේ.

ඍජු ද්‍රව්‍ය	70%
ඍජු ශ්‍රමය	60%
පොදුකාර්ය	60%

මෙම ක්‍රියාවලියේ සාමාන්‍ය අපතේ යාම 10% කි. අපතේ යන ඒකකයක් රු. 0.05 ගණනේ විකුණාගත හැක. ගිණුම් පිළියෙල කළ හැක්කේ කලින් ලැබීම්, කලින් ක්‍රමය මතය.

ගිණුම් සකස් කරන්න.

අභ්‍යාස 12
සමාගමක් බද්ධ නිෂ්පාදන තුනක් සහ එක් අතුරු නිෂ්පාදනයක් සකස් කරයි. සියලුම භාණ්ඩ අඩක් සකස් කිරීමෙන් පසුවද අලෙවි කරගත හැකිය. විස්තර මෙසේය.

භාණ්ඩය		නිෂ්පාදන ප්‍රතිශතය	අවසාන විකුණුම් මිල	අතරතුර විකුණුම් මිල	අතිරේක පිරිපහදු වියදම්
බද්ධ නිෂ්පාදන	A	40%	57	38	14
එම	B	30%	43	24	10
එම	C	20%	83	30	36
අතුරු නිෂ්පාදන	D	10%	25	12	16

කුමන තත්ත්වයෙන් අලෙවි කළද මෙම භාණ්ඩ අලෙවි කිරීමට පෙර භාජනයක දැමිය යුතුය. සම්පූර්ණයෙන්ම සකස් කළ භාණ්ඩ ඒකකයක් සඳහා අවශ්‍ය භාජනයේ මිල රු. 3 කි. අඩක් සකස් කළ භාණ්ඩ ඒකකයක් සඳහා අවශ්‍ය භාජනයක මිල රු. 2 කි. පසුගිය මාසයේ වියදම්,

අමුද්‍රව්‍ය කිලෝවක් රු. 8 ගණනේ කිලෝ 100,000 කි.
ශ්‍රම පැයකට රු. 2.50 ක් ගණනේ පැය 85,000 කි.
ස්ථාවර පොදුකාර්ය රු. 2,000,000

එක් එක් භාණ්ඩයේ ඒකකයක සහභාගය සහ පසුගිය මාසයේ ශුද්ධ ලාභය ගණනය කරන්න.

අභ්‍යාස 13
සමාගමක් පිළිවෙලින් ඒඒ බීබී සහ සීසී නමින් හඳුන්වන බද්ධ නිෂ්පාදන දෙකක් සහ අතුරු නිෂ්පාදනයක් සකස් කරයි.

පෙරසැරි විස්තර පහත සඳහන් පරිදිය.

<u>පළමු පෙරසැරිය</u>
දියර දෙකක් වන ඒ සහ බී 4 : 1 අනුපාතයට මිශ්‍ර කෙරේ. මිශ්‍ර කිරීමේ සාමාන්‍ය අපතය 10% කි. නිෂ්පාදනයන් මෙසේ වෙන්කර ගනු ලැබේ.

50% ක් සකස් කළ අංක 1 දියරය ලෙස
40% සකස් කළ අංක 11 දියරය ලෙස
10% අතුරු නිෂ්පාදනය ලෙස
සකස් කළ දියර දෙවැනි පෙරසැරියට මාරු කෙරේ.

<u>දෙවන පෙරසැරිය</u>
සකස් කළ අංක 1 දියරය සමග "C" දියරය 3 : 1 අනුපාතයට මිශ්‍ර කිරීමෙන් ඒඒ නිෂ්පාදනය සකස් කෙරේ.
සකස් කළ අංක 11 දියරය සමග "D" දියරය 4 : 1 අනුපාතයට මිශ්‍ර කිරීමෙන් බීබී නිෂ්පාදනය සකස් කෙරේ.

දියර ලීටරයක මිල

ඒ - රු. 4.00	බී - රු. 2.00
සී - රු. 5.00	ඩී - රු. 6.00

පෙරසැරියට යොමුකළ දියර ලීටරයක් පිරිපහදු කිරීමේ පිරිවැය

අංක 1 පෙරසැරියට	රු. 2.50
අංක 11 පෙරසැරියට	රු. 3.00

හිස් භාජනයක මිල

ඒඒ	රු. 2.00
බීබී	රු. 1.50
සීසී	රු. 0.50

පසුගිය සතියේ සීසී නිෂ්පාදනය ලීටර් 810 විය. සීසී ලීටරයක් රු. 16.50 ගණනේ විකුණන ලදී.

නිෂ්පාදන ලීටරයක පිරිවැය කිට්ටුම සතයට ගණනය කරන්න.